

Quality of Life Development for Disabled People
Based on Sufficiency Economy Philosophy of
Yala Biodiesel Community Enterprise Group,
Tambon Lammai, Muang Yala District, Yala Province

Wanchai Dhammasaccakarn*, Sumet Promin and Yuttakan Dissakul

Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University,
Hat Yai, Songkla 90110, Thailand

*Corresponding author's e-mail: dh_wanchai@yahoo.com

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไปโอดีเซล ตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

วันชัย ธรรมสังการ*, สุเมธ พรหมอินทร์ และ ยุทธกาน ดิสกุล

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110,

*อีเมล: dh_wanchai@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการก่อเกิด และวิเคราะห์การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ เก็บข้อมูลจากเอกสาร สังเกตจากการออกพื้นที่ และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกรรมการ พนักงาน ผู้พิการ ครอบครัวผู้พิการในจุดรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วจำนวนทั้งสิ้น 40 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอข้อมูลพรรณนาความ ผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก ได้แก่ กระบวนการก่อเกิดกลุ่ม มี 3 ระยะ คือ ระยะก่อตั้ง เริ่มจากปัจเจกบุคคลรวมตัวเป็นกลุ่มธรรมชาติ แล้วจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไปโอดีเซล ระยะการเชื่อมโยงสู่ผู้พิการ ให้ผู้พิการเป็นจุดรับซื้อน้ำมันในชุมชน และ ระยะการขับเคลื่อนกลุ่มโดยมูลนิธิพลังปันน้ำใจไปโอดีเซล และ ส่วนที่สอง การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ ตั้งอยู่บน 3 หลัก คือ หลักการ ดำเนินชีวิตบนความพอเพียงด้วยการพึ่งพาตนเอง หลักวิชา ตั้งอยู่บนเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม อธิบายผ่านดัชนีคุณภาพชีวิต 11 ด้านของคนไทย และหลักปฏิบัติ ตั้งอยู่บนความพอประมาณและมีเหตุผล ทั้งในด้านวิถีคิด วิถีปฏิบัติ และประโยชน์ร่วมกัน ก่อให้เกิดพลัง คือ พลังความร่วมมือ พลังความดี และพลังความมีศักดิ์ศรี นำไปสู่การเกิดภูมิคุ้มกันในตัวเอง คือ การพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และเกิดเครือข่ายผู้พิการ

คำสำคัญ: ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, คุณภาพชีวิต, ความพิการ, วิสาหกิจชุมชน

Quality of Life Development for Disabled People Based on Sufficiency Economy Philosophy of Yala Biodiesel Community Enterprise Group, Tambon Lammai, Muang Yala District, Yala Province

Wanchai Dhammasaccakarn*, Sumet Promin and Yuttakan Dissakul

Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University,

Hat Yai, Songkla 90110, Thailand

*Corresponding author's e-mail: dh_wanchai@yahoo.com

Abstract

The objectives of this research were to study the originate processes and analyze the application of Sufficiency Economy Philosophy in improving disabled persons' quality of life of Yala Biodiesel Community Enterprise Group. Data were collected from document, field observation, and informal interviews with 3 committee members, 2 staff members, 15 disabled people, and 20 of their family members. Content analysis method was employed to analyze data and result was presented descriptively. The results were divided into two parts. The first part involved with the originate processes, which were split into 3 phases. 1) The establishment by individuals grouping together and registering as Yala Biodiesel Community Enterprise Group. 2) The bridging stage with the disabled, and appointing the disabled persons as purchasing point in the communities. 3) The group driven by Phumpalang Pannumjai Biodiesel Foundation. The second part involved the application of Sufficiency Economy Philosophy to improve disabled persons' quality of life, which consisted of three concepts: principle, knowledge, and practice. The principles focused on living a self-sufficiency life. The knowledge aimed at the body of knowledge and ethics of the 11 aspects of Thai people quality of life. The practices was based on modesty and rationality of thinking, practice and mutual benefits, leading to potential cooperation, goodness empowerment and dignity empowerment, and strengths in self-sufficiency, altruism, and the network for the disabled.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, Quality of life, Disability, Community enterprise

บทนำ

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาตั้งแต่ปี 2517 ในงานพระราชทานปริญญาบัตรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และทรงชี้แนะมาโดยตลอดต่างกรรมต่างวาระนานกว่า 40 ปี โดยทรงชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง พอประมาณ มีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีหากเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก โดยอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการนำวิชาการ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการ ขณะเดียวกันก็ต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญา และรอบคอบ เพื่อให้เกิดสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี กล่าวโดยสรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย 3 หลัก ได้แก่ **หลักการ** คือ การดำเนินชีวิตบนทางสายกลางหรือตั้งอยู่บนความพอเพียง **หลักวิชา** คือ ต้องตั้งอยู่บนเงื่อนไขของความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) และเงื่อนไขคุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญา) และ**หลักปฏิบัติ** คือ มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัว (Hanghoo, 2017: 9-17; Chaipattana Foundation, 2016: 1)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ได้บัญญัติสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย เอาไว้ในหมวดที่ 3 โดยที่ในมาตรา 27 กล่าวว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” โดยเฉพาะในวรรค 3 ของมาตรานี้ได้เน้นย้ำว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้” ส่วนมาตรา 43 ได้บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลและชุมชน และมาตรา 71 วรรคสาม ได้บัญญัติให้รัฐต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว “รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีพได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด พินิจและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว” นอกจากนี้ คนพิการไทยยังได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิจากกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ (พรบ.) อีกหลายฉบับที่สำคัญได้แก่ พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.2550 พรบ.การศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 พรบ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 พรบ.หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 พรบ.สุขภาพจิต พ.ศ.2551 พรบ.การส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550 รวมถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งเป็นพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาดังกล่าว เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 โดยเฉพาะในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติ

ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.2550 ได้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการฟื้นฟูสมรรถภาพ การจัดสวัสดิการ การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ การมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

อย่างไรก็ตาม จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา หรือจากการเผยแพร่ข่าวสารของสื่อมวลชน พบว่า คนพิการไทยส่วนใหญ่ยังเผชิญกับความยากจน ขาดโอกาสและความเท่าเทียมกัน จึงทำให้เผชิญกับความยากลำบากในการดำเนินชีวิตหลาย ๆ ด้าน สอดคล้องกับรายงานข้อมูลสถานการณ์ความพิการในประเทศไทย ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ณ เดือนกันยายน 2560 พบว่า คนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ มีจำนวน 1,808,524 คน (ร้อยละ 2.75 ของประชากรทั้งประเทศ) ในจำนวนนี้เป็นคนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 596,581 คน (ร้อยละ 32.99) และมีมากกว่าครึ่งที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คือ 1,000,773 คน (ร้อยละ 55.45) ในขณะที่คุณภาพชีวิตด้านการมีงานทำของคนพิการ พบว่า คนพิการที่อยู่ในวัยทำงาน จำนวน 819,550 คน มีคนพิการที่ประกอบอาชีพ จำนวน 271,916 คน (ร้อยละ 33.18) และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 49.23 รองลงมา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 29.49 ประกอบกิจการส่วนตัว/อาชีพอิสระ ร้อยละ 9.07 ลูกจ้างภาคเอกชน ร้อยละ 4.56 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 1.31 และประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น หาของป่า, เก็บของเก่าขาย ร้อยละ 6.34 ตามลำดับ (Department of Empowerment of Persons with Disabilities, 2017: 1)

จังหวัดยะลา เป็นจังหวัดที่อยู่ใต้สุดของประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 4,521 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2.8 ล้านไร่ มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดสงขลาและจังหวัดปัตตานี ทิศใต้ติดต่อกับรัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดนราธิวาส และรัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย และทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดสงขลา และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย จังหวัดยะลามีภูมิประเทศเป็นภูเขา เนินเขา และหุบเขา และมีแม่น้ำสายบุรีไหลผ่าน พื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมไปด้วยป่าดงดิบและสวนยางพารา มีเทือกเขาที่สำคัญคือ เทือกเขาสนกาลาศีรี เริ่มจากอำเภอเบตงเป็นแนวยาวกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย และเทือกเขาปิไล เป็นเทือกเขาที่ตั้งอยู่ภายในจังหวัดในเขตตำบลบูดี และตำบลบันนังสาเรง การปกครองของจังหวัดยะลาแบ่งออกเป็น 8 อำเภอ ได้แก่อำเภอ เมืองยะลา รามัน บันนังสตา กรงปินัง ธารโต เบตง ยะหา และกาบัง มีประชากร จำนวน 518,149 คน แบ่งเป็นเพศชาย 257,124 คน และหญิง 261,015 คน (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2558, องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา, 2561) ในจำนวนนี้เป็นประชากรพิการ จำนวน 9,636 คน (ร้อยละ 1.86 ของประชากรทั้งหมด) แบ่งเป็นเพศชาย 5,608 คน (ร้อยละ 58.20 ของประชากรพิการทั้งหมด) และหญิง 4,028 คน (ร้อยละ 41.80 ของประชากรพิการทั้งหมด) (Department of Empowerment of Persons with Disabilities, 2015: 1) ในจำนวนนี้เป็นผู้พิการในวัยเรียน จำนวน 1,230

คน (ร้อยละ 12.76 ของผู้พิการทั้งหมด) โดยเป็นผู้พิการในวัยเรียนที่เกิดจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จำนวน 157 คน (ร้อยละ 12.76 ของผู้พิการในวัยเรียนทั้งหมด) (Isranews Agency, 2012: 1)

ซึ่งในตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองยะลา ได้มีการก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซลขึ้น ทำหน้าที่รับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วจากภาคครัวเรือน ร้านค้า หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ เพื่อนำมาผลิตเป็นน้ำมันไบโอดีเซล ชนิด บี 100 จำหน่ายให้กับประชาชนทั่วไปที่นำไปใช้กับเครื่องยนต์ดีเซลสูบล้าง หรือบางคนก็ใช้เติมรถยนต์ หรือจำหน่ายให้กับโรงงานอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการผลิตที่สนใจใช้น้ำมันไบโอดีเซลไปเดินเครื่องจักรกล โดยมีกระบวนการบริหารจัดการในขั้นตอนการรับซื้อน้ำมันที่นำเสนออย่างง่าย คือมีการใช้ครอบครัวผู้พิการเป็นจุดรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วในชุมชน เมื่อจัดเก็บสะสมน้ำมันได้จำนวนหนึ่งก็จะแจ้งมายังกลุ่ม ทางกลุ่มก็จะส่งคนออกไปรับซื้ออีกต่อหนึ่ง ส่งผลให้ผู้พิการได้มีงานทำ มีความพึงพอใจ แม้จะมีรายได้ไม่มากนัก แต่เป็นการส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้พิการ ดังนั้นบทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของกลุ่มก็คือการทำหน้าที่เชื่อมโยงเครือข่ายและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ จนกระทั่งปัจจุบันมีสมาชิกผู้พิการในเครือข่าย มากกว่า 2,000 คน มีจุดรับซื้อน้ำมันอยู่ตามครัวเรือนของผู้พิการในชุมชน มากกว่า 200 จุด กระจายอยู่ในชุมชนต่าง ๆ ของอำเภอเมืองยะลา และขยายไปสู่อำเภออื่น ๆ ของจังหวัดยะลา รวมทั้งบางอำเภอของจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายผู้พิการที่ตั้งอยู่บนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ ตั้งอยู่บนหลักปฏิบัติของความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง โดยมีเงื่อนไขของความรู้ ทั้งองค์ความรู้เกี่ยวกับน้ำมันพืชใช้แล้วทำให้เกิดสารโพลาร์อันเป็นสารก่อมะเร็ง การช่วยรักษาสุขภาพแวดล้อมและลดภาวะโลกร้อนจากการไม่ทิ้งน้ำมันพืชใช้แล้วลงในที่ต่าง ๆ และเงื่อนไขคุณธรรม ทั้งด้านความซื่อสัตย์ต่อกลุ่ม มีความอดทน และมีความเพียรพยายามในการเก็บสะสมน้ำมันพืชใช้แล้ว

ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการก่อเกิด และวิเคราะห์การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล ตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ประเภทกรณีศึกษา (case study) ที่ใช้ข้อมูลภาคสนาม (field study) เป็นข้อมูลหลัก และเลือกกลุ่มศึกษาแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล ตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการรับซื้อและรวบรวมน้ำมันพืชใช้แล้วจากผู้บริโภค โดยมีเครือข่ายตัวแทนที่เป็นผู้พิการทำหน้าที่รับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วกระจายอยู่ในชุมชนมากกว่า 190 จุด ในทุกอำเภอของจังหวัดยะลา และบางอำเภอของจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส ผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการก่อตั้งและบริหารจัดการกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม โดยสอดคล้องกับเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก มีผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคณะกรรมการบริหาร จำนวน 3 คน กลุ่มพนักงานผู้ปฏิบัติงานประจำ จำนวน 2 คน และกลุ่มผู้พิการที่ทำหน้าที่เป็นจุดรับซื้อในชุมชน จำนวน 5 คน และ 2) การสนทนากลุ่ม มีผู้ให้ข้อมูลหลักที่เชิญเข้าร่วมสนทนา 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้พิการที่ทำหน้าที่เป็นจุดรับซื้อในชุมชน จำนวน 10 คน และกลุ่มครอบครัวสมาชิกที่มีผู้พิการอยู่ในความดูแล จำนวน 20 คน รวมมีผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 40 คน

แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Tantivetchakul (2016: 57) และ The Secretariat of the House of Representatives (2017: 110-145) ได้อธิบายสอดคล้องกันว่า เศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาอย่างยาวนาน โดยพระราชทานครั้งแรกเมื่อวันที่ 18-19 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีความตอนหนึ่งในวันที่ 18 กล่าวว่า “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนเป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกฐานะทางเศรษฐกิจขั้นได้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศ และของประชาชน โดยสอดคล้องด้วย จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ได้ ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวในที่สุด...” และความตอนหนึ่งในวันที่ 19 กล่าวว่า “...ในการพัฒนาประเทศ นั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือ ความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างความเจริญขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับ ... การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...”

หลังจากนั้นได้ทรงพระราชทานต่อมาเป็นระยะ ๆ ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่ก็ได้แต่รับทราบในพระประสงค์ที่ดีของพระองค์ท่าน แต่ก็ยังไม่ได้ใส่ใจมากนัก จนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ “ต้มยำกุ้ง” ในปี 2540 ภายหลังได้ทรงเน้นย้ำการใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จนกระทั่งมีการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545–2549) เป็นครั้งแรกและฉบับต่อมาจนถึงฉบับปัจจุบัน โดยเฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) อันเป็นฉบับปัจจุบัน ได้ร่างขึ้นภายใต้กรอบของยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ที่วางวิสัยทัศน์ประเทศไทยไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2561 เรื่องยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580))

สิ่งที่ควรทำความเข้าใจอย่างยิ่งก็คือ “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา” ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (Office of the Royal Society. 2011) ได้ให้ความหมายปรัชญาว่า “ปรัชญา หมายถึง วิชาว่าด้วยหลักแห่งความรู้และความจริง” อันเป็นหลักการเดียวกันกับหลักปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธศาสนา กล่าวคือต้องปฏิบัติด้วยตนเองจึงจะค้นพบกับความรู้และ

ความจริง ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่จะสามารถพบกับเศรษฐกิจพอเพียงได้ จะต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จึงจะสามารถค้นพบกับความรู้และความจริงเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของตน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545–2549) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทำใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

จากคำกล่าวข้างต้น พบว่า เศรษฐกิจพอเพียงมีทั้งเป้าหมาย กระบวนการ และหลักวิธี ดังต่อไปนี้

1. **เป้าหมาย** คือ เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก

2. **กระบวนการ** คือ ต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้สำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

3. **หลักวิธี** คือ แนวทางการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี 3 หลักวิธี 1 เงื่อนไข ดังนี้

3.1 **หลักการ** คือ ทางสายกลาง

3.2 **หลักวิชา** คือ ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน

3.3 **หลักปฏิบัติ** คือ มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่ง **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และ **ความมีภูมิคุ้มกัน** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

3.4 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม ซึ่ง **เงื่อนไขความรู้** ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ และ **เงื่อนไขคุณธรรม** ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ดังนั้น ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อชุมชนในปัจจุบัน ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนจึงควรตระหนักร่วมกัน เพื่อลดแรงเสียดทานและลดความเสี่ยงในการดำเนินชีวิต โดยสามารถประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ ใช้ชีวิตอย่างพอควร คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงจนเกินไป โดยการเผื่อทางเลือกรองเอาไว้โดยตลอด
2. ด้านจิตใจ ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้มีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทรต่อกัน ประณีประนอม และนึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
3. ด้านสังคม ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้ รัก สามัคคี และสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวและชุมชน
4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้รู้จักและจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เลือใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด
5. ด้านเทคโนโลยี ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม (ภูมิสังคม) พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านก่อน และพัฒนาเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับคนหมู่มาก

ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะได้นำกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล ซึ่งดำเนินการร่วมกับสมาชิกที่เป็นเครือข่ายผู้พิการในพื้นที่จังหวัดยะลา ทั้งนี้จะแสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินกิจกรรมได้สะท้อนและผสมผสานกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างไร มีผลดีอะไร และอย่างไรต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

กระบวนการก่อเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล ตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการก่อเกิดแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1.1 ระยะก่อตั้ง พบว่า การก่อเกิดในระยะแรกเกิดจากความคิดของปัจเจกบุคคลที่ขยายไปสู่ครอบครัว จากนั้นแสวงหาความร่วมมือจากกลุ่มเพื่อนที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จนก่อเกิดเป็นกลุ่มธรรมชาติที่ยังไม่มีรูปแบบของกระบวนการกลุ่มมากนัก โดยมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก ทำการเก็บรวบรวมรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วจากครัวเรือน ร้านขายไก่ทอดตามริมฟุตบาท และร้านค้าต่าง ๆ เพื่อนำมาผลิตเป็นน้ำมันไบโอดีเซล บุคคลผู้ริเริ่มก่อตั้ง คือ คุณพล (นามสมมติ) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มวิสาหกิจยะลาไบโอดีเซล

ดีเซล เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดในการรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้ว โดยการชักชวนของอาเขย ช่วงแรกเมื่อสะสมน้ำมันได้จำนวนหนึ่งแล้วก็จะนำไปขายให้อาเขย เมื่ออาเขยเลิกกิจการจึงนำน้ำมันพืชใช้แล้วที่เก็บรวบรวมสะสมไว้ไปขายต่อที่อำเภอหาดใหญ่ ต่อมาบังเอิญได้พบกับอาจารย์ท่านหนึ่งที่รวบรวมน้ำมันพืชใช้แล้วและผลิตเป็นน้ำมันไบโอดีเซลอยู่ที่อำเภอสุโขทัย จึงได้ติดตามไปดูกระบวนการผลิตไบโอดีเซล และนำแนวคิดกลับมาหาทางผลิตของตนเอง แต่เนื่องจากตนเองไม่มีความรู้เรื่องเครื่องจักรกลจึงได้ติดต่อไปยัง คุณต้อม (นามสมมติ) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นรองประธานกลุ่มวิสาหกิจยะลาไบโอดีเซล ซึ่งเป็นบุคคลที่สนิทสนมกันมาตั้งแต่สมัยที่มาเป็นช่างติดตั้งโรงงานไฟฟ้าย่อยที่ตำบลลำใหม่ ให้มาช่วยในการวางระบบติดตั้งเครื่องกลขนาดเล็กทำการผลิตน้ำมันไบโอดีเซลของตนเอง

ดังนั้นกระบวนการก่อเกิดกลุ่มวิสาหกิจยะลาไบโอดีเซลในระยะก่อตั้ง จึงเกิดขึ้นในลักษณะเป็นกลุ่มธรรมชาติ ลองผิดลองถูก จนกลายเป็นกลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก ภายหลังช่วงเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ “แฮมเบอร์เกอร์” ในปี 2552 ทีมงานผลิตน้ำมันไบโอดีเซลได้พยายามช่วยกันแก้ไขและหาทางออก หันมามองจะสามารถนำน้ำมันไปแปรรูปอะไรได้บ้าง ประกอบกับเริ่มมีหน่วยงานหลายภาคส่วนที่ได้เคยติดต่อสัมพันธ์เชื่อมโยงกันไว้ก่อนหน้านี้ ได้ยื่นมาเข้ามาให้คำแนะนำหาทางออกในรูปแบบต่าง ๆ สุดท้ายทีมงาน 9 คน ที่ร่วมด้วยช่วยกันอยู่ จึงตัดสินใจจดทะเบียนจัดตั้ง “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล ตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา” ขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2552 ทีมงานทั้งเก้าคนจึงเป็นทั้งกรรมการและสมาชิกกลุ่มชุดแรก หลังจากนั้นกระบวนการขับเคลื่อนงานของกลุ่ม จึงอยู่ในรูปแบบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล โดยพยายามประชาสัมพันธ์กลุ่มออกสู่สาธารณชนมากขึ้น มีการติดต่อสัมพันธ์เชื่อมโยงไปยังหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น อาทิ มัสยิด วัด โรงพยาบาลสุภาพตำบล (รพ.สต.) และโรงเรียนต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของคุณพลและคุณต้อมบางส่วนดังนี้

“ก่อนหน้านั้นประมาณปี 44-45 ผมและภรรยาเปิดร้านขายอาหารซื้อร้านครัวลำใหม่ คนมุสลิมส่วนใหญ่นอกจากทานไก่ทอดแล้วก็จะทานปลาทอด เมื่อก่อนน้ำมันที่เหลือจากการทอดปลาก็จะเททิ้งลงร่องคูคลอง แต่อาเขย บอกให้ผมเก็บสะสมน้ำมันใช้แล้วเอาไว้ แกจะมาซื้อเอง แล้วแกก็พาไปดูการเก็บรวบรวมน้ำมันพืชใช้แล้วของแกที่เก็บไว้ในบ่อซีเมนต์ขนาดใหญ่ ด้านบนใสด้านล่างตกตะกอน มีเครื่องผลิตน้ำมันไบโอดีเซลเล็ก ๆ อยู่หนึ่งตัว อาเขยบอกว่ารถที่ผมขับมานั้นก็เติมน้ำมันไบโอดีเซลนี้ มันอืดไปหน่อยแรงได้ประมาณ 100 กว่า แต่มันก็สามารถวิ่งได้ มันทำให้ผมสนใจมาก ผมกลับมาศึกษาจึงพบว่าน้ำมันที่อาเขยใช้นั้นเป็นน้ำมันไบโอดีเซลประเภทหนึ่งที่ยังไม่ผ่านกระบวนการ ซึ่งมันมีอยู่ 3 อย่าง แล้วผมก็เริ่มทำการเก็บรวบรวมน้ำมันพืชใช้แล้วอย่างจริงจัง ช่วงแรกก็นำไปขายให้กับอาเขย ภายหลังเมื่ออาเขยไม่ได้ทำต่อก็ยกเครื่องให้ผมมาทำ แต่ผมก็ไม่มีความรู้เรื่องเครื่องกล ก็ตั้งทิ้งไว้ และแก้ปัญหาโดยนำน้ำมันพืชที่เก็บสะสมไว้ไปขายได้ที่อำเภอหาดใหญ่ แม้จะต้องเดินทางไปไกลแต่ก็ต้องยอมเพราะสะสมไว้แล้ว

วันหนึ่งขณะที่ขับรถกลับจากไปส่งน้ำมันที่หาดใหญ่ บังเอิญได้เห็นป้ายข้างรถของรถคันด้านหน้าเขียนข้างรถว่าวิสาหกิจไกลไกลไบโอดีเซล ธนากรน้ำมัน ถูกใจมากจึงขับรถตามไป ปีบแตรขอให้เขา

หยุดรถ สอบถามพูดคุยกันจนถูกคอกุญแจไปคุยกันมาจึงทราบว่าอาจารย์ก็ไปเรียนมาจากที่เดียวกับอาเชย ที่อาจารย์ชาญณรงค์ ที่นครศรีธรรมราช หลังจากนั้นอีกสามวัน ผมนั่งภรรยาขับรถไปดูของแกที่โกลก กลับมาก็ครุ่นคิดว่าจะทำอย่างไรดี เพราะไม่มีความรู้เรื่องเครื่องจักรกล จึงตัดสินใจโทรไปหา น้องต้อมที่อยู่เมืองกาญจน์ รู้จักสนิทสนมกันดีตั้งแต่สมัยที่ต้อมมาเป็นช่างติดตั้งโรงไฟฟ้าย่อยที่ลำใหม่ บอกว่าต้อมมาช่วยพี่หน่อย มาวางระบบเครื่องไปโอดีเซลให้พี่หน่อย พี่ให้หมื่นหนึ่ง ปรากฏว่าต้อมมาจริงกับภรรยา พอมาเห็นว่าไม่มีอะไรเลย มีเครื่องเก่า ๆ อยู่ตัวหนึ่ง เหมือนกับว่าถูกหลอก จึงไม่ยอมขนอุปกรณ์ลงจากรถ ผมนึกบอกช่วยพี่หน่อยเถอะ พี่ให้แปดพันนะ (หัวเราะ) ต้อมไม่ยอมขนของลงจากรถ แต่ก็พักอยู่คืนหนึ่ง ผมนึกว่าตอนเช้าต้อมคงขนของกลับแน่ แต่ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร คืนนั้นต้อมนั่งดื่มเบียร์แล้วก็โทรคุยกับแม่ พี่องแม่ยังโง่งยังงี้ แล้วต้อมก็เชื่อแม่ ไม่รู้เหมือนกันว่าอะไรดีใจ สุดท้ายต้อมตัดสินใจอยู่ เพื่อคุยกันสักตั้ง ผมนึกเลยโชคดี แต่ในขณะที่ธุรกิจกำลังไปได้ด้วยดีก็มาเกิดวิกฤติต้มยำกุ้งรอบสองในปี 52 วิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ น้ำมันดีเซลในวันนั้นจำได้ว่าลิตรละ 47 บาท รุ่งเช้าราคาลดลงเหลือลิตรละ 17 บาท โรงงานรับซื้อน้ำมันปิด ไม่รับซื้อต่อ เราสะสมเอาไว้มาก ไม่รู้จะทำอย่างไรดี พยายามดิ้นรนไปตระเวนขายน้ำมันในที่ต่าง ๆ หลายหน่วยงานก็เข้ามาแนะนำให้จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนระยะลาไปโอดีเซล เมื่อเป็นกลุ่มแล้วก็พยายามนำเข้าสู่ชุมชน ร่วมมือกับ รพ.สต. คุยกับ มัสยิด วัด โรงเรียนต่าง ๆ ขอเวลาวางบางช่วงของโรงเรียนเพื่อชี้แจงให้เด็กนักเรียนรับทราบถึงโทษภัยของการปรุงอาหารจากน้ำมันพืชใช้แล้ว ถ้าใช้เกิน 2 ครั้ง จะเกิดสารก่อมะเร็งที่เรียกว่าโพลาร์ และเมื่อทานไปนาน ๆ ก็เกิดโรคมะเร็งได้ ซึ่งหากนักเรียนบอกกล่าวกับผู้ปกครองก็จะปลอดภัยมากขึ้น และถ้านักเรียนนำน้ำมันพืชใช้แล้วใส่ขวดถือมาโรงเรียน ทางกลุ่มก็จะมารับซื้อที่ในโรงเรียน” (Khun-Pol, 2018, March 25)

“พี่พลบอกว่ามาเลยพี่มีโรงงานให้ต้อมบริหาร คิดในใจว่าได้เป็นผู้จัดการแล้ว มาอยู่กับพี่ดีกว่า มาทำน้ำมันไปโอดีเซลเต็มรถยนต์ คิดแล้วลงการจ้ง (หัวเราะ) พอมาถึงไม่มีอะไรเลย มีแค่เครื่องเก่า ๆ สองตัว ของยังไม่เอาลงจากรถ ตั้งใจว่าพรุ่งนี้จะกลับบ้านแล้ว ซื้อเบียร์มานั่งกินยิ้มใจ ไปลาที่ยื่นไว้กับที่เก่า มันยังไม่ผล เจ็ดวันถึงจะมีผล ผมนึกว่าที่จะกลับไปแล้วไปทำงานต่อได้เลย กินเบียร์ไปแข็งไป พอเมานิด ๆ ก็เลยโทรไปหาแม่ เพราะตอนมาก็บอกแม่ไว้ พอจะกลับก็เลยต้องบอกแม่ว่า เราไม่กับแม่ไว้เยอะ (หัวเราะ) แม่ก็เลยถามว่าแล้วที่เดิมเป็นไง ก็บอกว่าก็ดีเงินทองก็ดี แต่อาจจะเรื่องเวลาที่ไม่ค่อยสะดวกบ้าง แม่ก็บอกว่าทำมาตั้ง 10 กว่าปีแล้วยังเหมือนเดิม ก็ลองทำดูกับพี่เค้า ถ้า 3 ปี 5 ปีแล้วไม่ดีก็กลับบ้านเรา กลับไปทำที่เดิมก็ได้ ไปสมัครใหม่ เพราะว่าตอนที่ผมมาอยู่ที่นี้พักหนึ่ง ประธานบริษัทที่โน่นก็โทรมาบอกให้กลับไป ให้ทำตำแหน่งเดิมเลย ไม่ต้องไปคิดอะไรทั้งนั้น

ตอนเริ่มก็ต้องไปเรียนรู้ก่อน ไปดูที่โครงการพิบูลทองบ้าง ที่ไหน ๆ ที่รู้ว่าเขามีการทำไปโอดีเซลก็ไปดูมาหมด ไปขอดูเขาวงมันต้องทำยังไงบ้าง เขาก็ให้ความรู้เราอย่างดี แต่ที่นราธิวาส ที่โกลก ไปกินนอนอยู่ที่นั่น 3 วัน 3 คืน ไม่รู้เรื่องเลย วันที่สี่คิดว่าจะกลับแล้ว รู้สึกว่ามันยากมากกระบวนการทำไปโอดีเซล เปิดไอน์นปิดไอน์ รู้สึกว่ามันยุ่งยาก เราจะทำได้หรือ คือเขาไม่ได้บอกว่าไอน์มันเป็นอย่างนี้ เขา

ชี้ให้ทำโน่นทำนี่ เราก็ไปทำตามที่เขาชี้ เราก็เลยไม่เข้าใจระบบว่าทำไมน้ำมันมันจึงไหลไปทางโน้นทางนี้ ตั้งใจว่าพรุ่งนี้จะกลับแล้ว ไม่ได้ก็ไม่ได้ อยู่สี่คืนแล้ว วันที่ห้าจะกลับแล้ว พอตีห้ามีพี่ที่เขาเป็นคนขับสลิปล้อ เมื่อวันแรกที่ผมไปอบรม เขาเข้ามาเติมไบโอดีเซลพอดีเพื่อไปกรุงเทพฯ เขากลับมายังเห็นผมอีก เขาก็ทักว่าอ้าวยังอยู่อีกหรือ เป็นไงบ้าง ได้แล้วยัง ก็เลยบอกเขาไปว่าผมยังไม่เป็นเลยพี่ พี่ที่ขับสลิปล้อก็บอกว่า โอ้ย! มันไม่ยากเลย แบบนี้ ๆ ๆ ๆ ผมก็อุทานว่า ฮ้า! แค่นี้เองหรือ ก็แค่นี้แหละ ก็คือเขาชี้ให้เห็นว่ามันเข้าออกทางไหน ไหลมันเป็นยังไง เราเองพอมีความรู้อยู่บ้าง ก็เลยเข้าใจระบบที่เขาบอกทันที สรุปแล้วที่ผมเข้าใจก็คือคนขับสลิปล้อมาสอน พี่คนนั้นเขาเป็นอาจารย์ของผมจริง แต่ผมก็นับถือว่าพี่คนที่อยู่ไกลเขาก็เป็นอาจารย์ผมด้วย เพราะเขาเป็นคนเริ่มต้น แต่คนที่ให้ความรู้ผมจริง ๆ คือคนขับสลิปล้อ... สรุปแล้วตั้งแต่วันแรกที่มาอยู่กับพี่พลจนถึงวันที่ได้รับความรู้จริงนี้ประมาณเดือนหนึ่งพอดี เดือนหนึ่งน้ำมันหยดแรกออกเลย ผมเริ่มสร้างเลย เริ่มจากไปซื้อถังเจ้าลูกสี่เหลี่ยมที่ตั้งอยู่ด้านนอกนั้นมาสีพันห้า มาถึงก็ใช้ไม่ได้มันรั่ว บรรทุกกลับไปที่หาดใหญ่ ไปให้เค้ปปะ กลับมาก็รั่วอีก ซ่อมไปซ่อมมาหมดไปหมื่นกว่าบาทสองหมื่น สุดท้ายผมบอกไม่เป็นไรพี่ เดี๋ยวผมทำเอง ก็เลยไปซื้อถังน้ำมัน 200 ลิตร ใบละ 300 บาท มาดัดแปลง ซื้อเหล็กแผ่นมาเชื่อมเหล็กเป็นรูปกรวย แผ่นหนึ่งทำได้ 5 กรวย เปิดเสร็จถังลูกหนึ่งพร้อมใช้งานอยู่ที่ประมาณ 800-900 บาท ใช้ผลิิตมาจนถึงทุกวันนี้” (Khun-Tom, 2018, March 25)

1.2 ระยะเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มผู้พิการ ผลการศึกษาพบว่า ระยะนี้เกิดขึ้นโดยความบังเอิญประมาณปี 2554 โดยมีผู้พิการรายหนึ่งชื่อ แบดเดอร์ (นามสมมติ) ผู้พิการทางร่างกาย ขาซ้ายขาด ได้นำน้ำมันพืชใช้แล้วที่ตนเองสะสมไว้นานแล้วมาขายให้กับทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล ความพิการของแบดเดอร์ ส่งผลต่อความรู้สึกเห็นใจ ประกอบกับคุณพล กำลังคิดหาช่องทางที่จะช่วยให้ถึงชุมชนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ทำให้เกิดการพูดคุยสอบถามในเชิงลึกมากกว่าการซื้อขายปกติ สอบถามเกี่ยวกับความยากลำบากของผู้พิการ จำนวนผู้พิการในชุมชน ตลอดจนความเป็นไปได้ที่จะสร้างอาชีพให้กับผู้พิการในชุมชน พบว่ามีผู้พิการจำนวนมากอยู่ในชุมชน จึงช่วยกันวางแผนทางสร้างอาชีพให้กับผู้พิการในชุมชน โดยให้ผู้พิการเป็นจุดรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วในชุมชน จากนั้นกลุ่มจะเป็นผู้ไปรับซื้ออีกต่อหนึ่ง เมื่อมองเห็นแนวทางการความเป็นไปได้ที่ชัดเจนขึ้น แบดเดอร์จึงอาสาเป็นผู้ขยายผลให้ความคิดเหล่านั้นเป็นจริงด้วยตนเอง กลายเป็นสมาชิกและกรรมการฝ่ายจัดซื้อของกลุ่มไปโดยปริยาย ดังนั้นจากสมาชิกเริ่มแรก จำนวน 9 คน เมื่อแบดเดอร์เข้ามาเป็นสมาชิกและได้ขยายผลไปยังผู้พิการ ทำให้ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล กลายเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการไปโดยปริยาย มีสมาชิกเพิ่มขึ้นกว่า 2,000 คน มีจุดรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วที่อยู่ตามบ้านของผู้พิการในชุมชนมากกว่า 200 จุด โดยแบดเดอร์และภรรยาจะมีกิจวัตรประจำวันในฐานะผู้แทนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล ตระเวนไปรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้ว ซึ่งแบ่งออกเป็นสายต่าง ๆ ตลอดทั้งเดือน (ยกเว้นวันศุกร์ ที่เป็นวันละหมาดใหญ่ของชาวมุสลิม) ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์บางส่วนของแบดเดอร์ ดังนี้

“เมื่อก่อนอาชีพผมก็ขายที่นอน เก็บของเก่า และขายข้าวหมกไก่ เมื่อมีน้ำมันก็เก็บเอาไว้ รู้ว่าน้ำมันพืชใช้แล้วมีคนรับซื้อแต่ไม่รู้ว่าจะตรงไหน พอติ่งเอิญวันนั้นผมจะไปขายเสื้อไม้ไผ่ที่พังงา เสื้อจากมาเลเซีย วิ่งผ่านมาตรงนี้ พอติ่งรถคันเก่าของพี่พลเค้ามียอเตอร์สปอร์ตรับซื้อน้ำมันพืชที่ใช้แล้ว ก็เลยจอดเบอร์ตอร์สปอร์ตไว้ หลังจากกลับจากพังงา ก็โทรมาหาพี่พล แล้วก็เอาน้ำมันมาส่งกับภรรยาสองคน พี่พลเขาไม่รู้ว่ามีผมพิกการ พอลงจากรถเห็นผมพาพิกการ แก่ยืนมองอยู่พักหนึ่ง ก็ถามว่าคนพิกการนะมีเยอะไหม ผมก็ถามว่าทำไมละ แก่ก็บอกจะช่วยคนพิกการให้เขามีอาชีพรับซื้อน้ำมันเก่า ผมก็บอกว่าได้ ๆ ๆ นี่แหละจุดเริ่มต้นมันอยู่ตรงนี้แหละ ทั้งที่ผมก็ไม่มีเงิน พี่พลก็ไม่มีเงิน ตัวผมออกพื้นที่ทุกวันอยู่แล้ว เป็นผู้ช่วย ผู้ดูแลของ พมจ. อยู่แล้วในด้านผู้พิกการ ผมไปขายที่นอนทุกหมู่บ้านอยู่แล้ว ก็ชวนคุยว่าในชุมชนมีผู้พิกการไหม เขาก็บอกว่ามี ผมก็ช่วยประสานงาน เอาหลักฐานไปทำบัตรผู้พิกการให้ เขาถามว่าซื้ออย่างไร ผมก็บอกเขาไปว่า ผู้พิกการซื้อจากชาวบ้านกิโลละ 6 บาท แล้วผมก็มาซื้อต่อกิโลละ 8 บาท แล้วก็เอาไปขายให้กลุ่มกิโลละ 9 บาท 10 บาท ตามราคาขึ้นลงของน้ำมัน หรือใครจะเอามาขายให้กับทางกลุ่มเลยก็ได้ แต่ทุกคนต้องมีบัตรผู้พิกการ ต้องสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งผมก็จะช่วยประสานทำบัตรผู้พิกการให้ เมื่อรวมตัวกันได้ตอนแรกก็เอากลุ่มผู้พิกการไปขอเงิน พมจ. มาได้ 5 หมื่นบาท เขาบอกว่าถ้าให้เป็นสิ่งของจะผิดระเบียบของเขา ก็เลยให้เงินมา 5 หมื่น เราก็เอามาซื้อตาชั่งแจกัน พอผู้พิกการอื่น ๆ เขารู้ เขาก็โทรมาหาผมกันใหญ่ว่าขอเป็นจุดรับซื้อบ้าง แต่เงินเราก็หมด พี่พลเขาก็เลยไปขอเงิน UN มาช่วย ซึ่งทาง UN เขาจะคุมรายรับรายจ่ายของผู้พิกการอยู่ 9 เดือน เราต้องทำรายการส่งเขา ช่วงนั้นเขาจะลงมาบ่อย งบของเราจะซื้อตาชั่งเป็นหลัก ที่เหลือก็ซื้อแกลลอนบ้าง ทำป้ายไว้นิลบ้าง อยู่ไป ๆ เพื่อนทางนาธิวาสก็โทรมาบอกว่าจะขอซื้อด้วย งบก็ไม่มี แต่ก็มีอาจารย์ (จำชื่อไม่ได้) ของบจากสถานทูตออสเตรเลียให้กับทาง วค. (มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา) แล้วผู้พิกการก็ไปเอาตาชั่งที่ วค. ตรงนี้ได้ก็ตัวผมก็ได้ติดตาม แต่ทราบว่ามีเยอะ บางคนเขาก็รวบรวมมาขายให้กับทางกลุ่มกันเอง สำหรับของผมปีแรกก็รวมสมาชิกจุดรับซื้อได้ 80 คน ต่อมาก็ขึ้นเป็น 190 คน 200 คน แต่ที่เป็นสมาชิกเยอะกว่านี้มาก” (Bae-De, 2018, March 25)

1.3 ระยะเวลาขับเคลื่อนกลุ่มโดยมูลนิธิภูมิพลังปันน้ำใจไปโอดีเซล ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากมีการเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้พิกการและได้ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในกลุ่มอย่างเป็นทางการแล้ว แต่การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ยังประสบปัญหาในเชิงธุรกิจ เนื่องจากการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนนั้นก่อให้เกิดรายได้และรายจ่ายตามมาหลายอย่าง เมื่อเป็นกลุ่มเชิงธุรกิจจึงก่อให้เกิดแรงเสียดทาน การแข่งขันรวมทั้งการต่อต้านในเชิงการตลาดจากภายนอก อาทิ ข้อกล่าวหาว่ากลุ่มดำเนินการขัดต่อพระราชบัญญัติพลังงาน การแข่งขันกับกลุ่มขายน้ำมันเถื่อนกลางทะเล เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของคุณพลบางส่วนดังนี้

“ไม่ถนัดรับอาจารย์ เราจะขยับขับเคลื่อนให้เป็นระบบเชิงพาณิชย์เลย ทำไม่ได้ ทำได้แค่ระบบชุมชน เพราะมันมีกฎหมายพลังงานที่เขาก็กเราไว้ พุดง่าย ๆ เพื่อไม่ให้เราเติบโตไปแข่งขันกับเขาได้

ปตท.หุ้นส่วนเค้านาโหนดไหนดองคิตดู ของเรากัน 13 ตัวชีวิตระดับชุมชน ถ้าจะอัปขึ้นไปเชิงพาณิชย์ ต้องผ่าน 24 ตัวชีวิต ไม่่ายเลย ไ้เราแค่ปลาชีวิตจึงทำได้แค่ระบบชุมชน เขาคุมก้าเนดไว้แล้ว ไม่ให้เรา โตไปมากกว่านี้ ก็ต้องยอมรับสภาพครับ แม้ว่ามีความหนักใจในข้อกำหนดต่าง ๆ อยู่บ้างก็ตาม ซึ่งใน ความเป็นจริงแล้วการใช้้น้ำมันไปโอติเซล ปี 100 หรือจะใช้ไปโอติเซลชนิดผสมเป็น ปี 50 (ไปโอติเซล ครึ่งและดีเซลครึ่ง = ปี 50) ก็ตาม ทักษะภูมิความรู้ของสมาชิกผู้ใช้น้ำมัน เขารู้ศักยภาพของเขายู่ แล้วว่าสามารถใช้ได้ด้อย่างไร และเขาใช้กันมาหลายปีแล้ว แต่ก็ต้องจำยอม ต้องเคารพตามกฎหมาย และข้อกำหนดของกระทรวงพลังงานครับ” (Khun-Pol, 2018, March 25)

จะเห็นได้ว่า คุณภาพของน้ำมันไปโอติเซลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไปโอติเซลมีมาตรฐานตาม กฎหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 มาตรฐาน ได้แก่ *ประการแรก* การผลิตน้ำมันไปโอติเซลระดับชุมชน มีการตรวจ มาตรฐานทั้งหมด 13 ข้อ และ*ประการที่สอง* การผลิตน้ำมันไปโอติเซลเชิงพาณิชย์ มีการตรวจมาตรฐาน ทั้งหมด 24 ข้อ ซึ่งต้องส่งไปตรวจสอบจากห้องแล็บที่ได้มาตรฐานที่กำหนดโดยกระทรวงพลังงานด้วย สอดคล้องกับข้อมูลจากการรายงานข่าวของสื่อมวลชนที่เข้าร่วมสังเกตการณ์ การประชุมร่วระหว่าง คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไปโอติเซล ผู้เชี่ยวชาญด้านไปโอติเซลจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ตัวแทนมูลนิธิชัยพัฒนาในพระบรมราชินูปถัมภ์ เจ้าหน้าที่อาวุโสสำนักงานพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดยะลา พลังงานจังหวัดยะลา และสมาชิกผู้พิการและผู้ดูแลคนพิการและ ผู้ด้อยโอกาสที่สนใจเข้าร่วมจำนวนหนึ่ง เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2558 เพื่อหาทางช่วยเหลือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ยะลาไปโอติเซลให้เกิดความยั่งยืนในการน้อมนำเอาโครงการพระราชดำริไปโอติเซล มาประยุกต์ใช้ในชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีข้อมูลโดยสรุปว่า “ตามกฎหมายแล้ว ในการผลิตน้ำมันไปโอติเซลนั้น แบ่ง ออกเป็น 2 มาตรฐาน คือ 1) การผลิตน้ำมันไปโอติเซลระดับชุมชน ซึ่งมีการตรวจมาตรฐานทั้งหมด 13 ข้อ และ 2) การผลิตน้ำมันไปโอติเซลเชิงพาณิชย์ ซึ่งมีการตรวจมาตรฐานทั้งหมด 24 ข้อ ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถที่จะผลิตจำหน่ายน้ำมันไปโอติเซล ปี 100 ตามมาตรฐานชุมชนให้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป ที่จะ นำไปใช้ตามแต่ความเข้าใจของผู้ใช้ หรือภูมิความรู้ของแต่ละคน เพียงแต่ไม่สามารถที่จะจดทะเบียนการค้า ขายน้ำมันไปโอติเซลเชิงพาณิชย์ได้ เนื่องจากมีมาตรฐานการตรวจสอบมากถึง 24 ข้อ และจะต้องส่งไป ตรวจสอบที่ห้องแล็บที่มีมาตรฐาน และมีค่าใช้จ่ายครั้งละประมาณ 40,000 บาท ซึ่งเป็นแล็บที่มีมาตรฐาน กำหนดโดยกระทรวงพลังงาน ทุกล็อตที่มีการผลิตตามมาตรการคุ้มครองผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิงของประเทศไทย ของกระทรวงพลังงาน และยังมีข้อกำหนดอีกกฎหมายว่าด้วยการกักตุนน้ำมันไปโอติเซลได้ไม่เกิน 400 ลิตรใน แต่ละจุดที่ตั้งขาย อีกทั้งการผลิตน้ำมันไปโอติเซล แบบ ปี 100 ในแต่ละครั้งต้องมีการนำตัวอย่างน้ำมันไปให้ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจากแล็บที่ได้มาตรฐานทุกครั้ง ซึ่งมีค่าดำเนินการใช้จ่ายครั้งละประมาณ 20,000 บาท นอกจากนี้ หากมีการจำหน่ายน้ำมันไปโอติเซล แบบ ปี 100 ก็จำเป็นจะต้องมีป้ายแจ้งประชาสัมพันธ์ให้ผู้ซื้อ ได้รับทราบว่า เป็นน้ำมันไปโอติเซลแบบ ปี 100 สำหรับใช้ในเครื่องยนต์สูบเดียวแวนอนระบายความร้อน ด้วยน้ำ นั่นก็หมายถึงเป็นเครื่องยนต์การเกษตรรอบต่ำ ซึ่งน้ำมันไปโอติเซลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไปโอ ตีเซล จากการตรวจสอบขั้นตอนกระบวนการผลิต โดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านน้ำมันไปโอติเซล

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า กระบวนการผลิตผ่านมาตรฐานการตรวจสอบ 13 ข้อ ว่าด้วยระเบียบของน้ำมันไบโอดีเซลและคุณภาพน้ำมันไบโอดีเซลระดับชุมชน แบบ ปี 100 ซึ่งทางกลุ่มได้ผลิตขึ้นถูกต้องตามกฎหมายโดยใช้วัตถุดิบจากน้ำมันปรุงอาหารที่ใช้แล้วตามท้องตลาดและชุมชน” (ASTV manager south, 2015, September 17)

จะเห็นได้ว่าแม้ว่าจะเป็นเพียงกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล ที่ดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็ตาม แต่การดำเนินงานที่ก่อให้เกิดรายได้และรายจ่ายในเชิงธุรกิจ ก่อให้เกิดแรงเสียดทาน การแข่งขัน และแรงต่อต้านในเชิงการตลาดจากภายนอก จำเป็นต้องทำให้ถูกต้องตามกฎหมาย แต่เมื่อหันกลับมามองตนเอง พบว่าแม้จะเป็นผู้บริหารกลุ่มแต่คือชาวบ้านทั่วไป ดำเนินการเพื่อกินเพื่ออยู่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิกเครือข่ายผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ไม่เคยคิดที่จะไปแข่งขันในเชิงธุรกิจ ดังนั้น ดร.ปรีดี (นามสมมติ) ที่ปรึกษาหลักจึงคิดหาทางออกให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล โดยผลักดันให้มีการจัดตั้ง “มูลนิธิภูมิพลังปันน้ำใจไบโอดีเซล” เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2559 ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมูลนิธิภูมิพลังปันน้ำใจไบโอดีเซล เพื่อหลีกเลี่ยงแรงเสียดทานในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นเสาหลักในการสร้างเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสให้เกิดความยั่งยืนต่อไป ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์บางส่วนของคุณพลดังนี้

“ก่อนหน้านั้น ผมก็ไม่รู้หรือว่าการทำน้ำมันไบโอดีเซลเป็นโครงการของในหลวงท่าน หลังจากไปศึกษาหาข้อมูลตามสื่อต่าง ๆ จึงได้รู้ว่าพลังงานไบโอดีเซลนี้ พระองค์ท่านเป็นผู้ทรงคิดค้นขึ้น ใช้เวลามานานกว่า 30 ปี ในการคิดค้นและทดลองพลังงานสะอาด พลังงานทดแทนไบโอดีเซล ผมจึงรู้สึกซาบซึ้งมาก อธิบายไม่ถูกและรู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการน้อมนำโครงการไบโอดีเซลมาสู่การปฏิบัติ ไบโอดีเซลเป็นโครงการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านพลังงานทดแทนของพ่อ ตอนเกิดวิกฤติต้มยำกุ้งรอบสองในปี 2552 ในหลวงทรงพระราชดำรัสในเรื่องการพึ่งพาตนเองด้วยไบโอดีเซล ประมาณกว่า 20 นาที ในวันที่ 4 ธันวาคม ผมยังจำแม่น ดังนั้นพ่อคิดเราทำ พ่อให้เราตาม เดินตามรอยพ่อเราไม่จนหรอก แม้บางครั้งจะเหน็ดเหนื่อยมาก หดแรงแรง แต่ก็เห็นแสงที่ปลายอุโมงค์เสมอ

อาจารย์ปรีดีท่านเมตตาผม ให้คำแนะนำอยู่ตลอด มีอะไรผมก็จะส่งข้อมูลให้ท่านทราบตลอด มูลนิธิภูมิพลังปันน้ำใจไบโอดีเซลนี้ก็ความคิดท่าน เอาไว้เป็นแบ็คอัพ ช่วงที่ผ่านมาใช้ขอวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับผู้พิการ เพื่อนำมาแจกผู้พิการก็ขอในนามมูลนิธิ หลังจากตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซลแล้ว หลายหน่วยงานได้เข้ามาช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็น พม.จังหวัด, พัฒนาชุมชนจังหวัด, ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด, สำนักงานจังหวัด, ศาลากลางจังหวัด, UNDP, สถานทูตออสเตรเลียประจำประเทศไทย, ม.อ.ปัตตานี, ราชภัฏยะลา, อบต. ไปจนถึงโครงการส่วนพระองค์พิบูลทอง มูลนิธิชัยพัฒนา มูลนิธิพระดาบส โรงเรียน วัด มัสยิด และชุมชน ซึ่งการเข้ามาช่วยก็ทำให้เรามีมุมมองที่กว้างขวางขึ้น ได้เชื่อมโยงเครือข่ายที่หลากหลาย มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เช่น ไบโอดีเซล

แว็ค น้ำยาขัดล้อรถดำของเรานี้ ทดสอบแล้วขัดแล้วหามาไม่ฉีใส่แน่นอน ทำเป็นคลิบใส่ไว้ในยูทูปเลย
มันแค่ดม ๆ แล้วเดินหนี (หัวเราะ)” (Khun-Pol, 2018, March 25)

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า ระยะเวลาขับเคลื่อนกลุ่มโดยมูลนิธิภูมิพลังปันน้ำใจไปโอดีเซล เกิดขึ้นในปี 2559 เพื่อพยายามลดแรงเสียดทานในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ความจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อไม่ให้ขัดขัดต่อพระราชบัญญัติพลังงาน การแข่งขันกับเครือข่ายน้ำมันเถื่อนกลางทะเล อันก่อให้เกิดแรงต่อต้านเชิงการตลาดจากภายนอก เป็นต้น แม้กลุ่มจะมีหลักการว่าไม่คิดที่จะแข่งขันกับใครในเชิงธุรกิจ เพราะกลุ่มมีจุดอ่อนที่บุคลากรส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่ด้อยความรู้ความสามารถในการแข่งขันเชิงธุรกิจ แต่ก็มีจุดแข็งที่สำคัญคือการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับเครือข่ายผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ก่อให้เกิดการพึ่งตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิก อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นการขับเคลื่อนกลุ่มโดยอาศัยมูลนิธิภูมิพลังปันน้ำใจไปโอดีเซลเป็นผู้กำกับดูแล จึงเป็นอีกทางออกหนึ่งที่สามารถลดแรงเสียดทานลงได้ เนื่องจากมูลนิธิเป็นนิติบุคคลดำเนินงานภายใต้กฎหมายและเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร จึงแสดงออกถึงความชัดเจนว่าไม่แข่งขันกับใครในเชิงธุรกิจ และสามารถลดความเสี่ยงในเรื่องต่าง ๆ ลงได้มาก

การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไปโอดีเซล ตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

ผลการศึกษาพบว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เริ่มบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) เป็นครั้งแรก มีเนื้อความโดยสรุปว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของพสกนิกรชาวไทย ที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะ ประกอบด้วย 3 หลัก ได้แก่ **หลักการ** คือ การดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง หรือตั้งอยู่บนความพอเพียง **หลักวิชา** คือ ตั้งอยู่บนเงื่อนไขของความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) และเงื่อนไขคุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญา) และ **หลักปฏิบัติ** คือ มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง เมื่อนำหลักทั้งสามมาวิเคราะห์เทียบเคียงกับการบริหารจัดการ และการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไปโอดีเซล สามารถวิเคราะห์การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไปโอดีเซล ได้ดังนี้

2.1 หลักการ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไปโอดีเซล ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากหลักการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความพอเพียงหรือทางสายกลาง ดังจะเห็นได้จากการลดความโลภของกลุ่มและสมาชิก กล่าวคือ ในส่วนของการบริหารจัดการกลุ่มจะค่อย ๆ ขยายความรู้เกี่ยวกับการรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วและพิษภัยของการใช้น้ำมันพืชใช้แล้วไปยังเครือข่ายผู้พิการแบบค่อยเป็นค่อยไป บางครั้งก็ปล่อยให้เครือข่ายกลุ่มผู้พิการไปขยายความรู้ระหว่างกันเอง บางครั้งทางคณะกรรมการบริหารกลุ่มก็จะลงไปช่วยขยายผลด้านความรู้ต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ไม่กระทำแบบเร่งรัดหรือรีบเร่ง ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้พิการที่เป็นจุดรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วก็ได้มุ่งสร้างผลกำไรจากการรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้ว แต่มุ่งหวังให้เครือข่ายผู้พิการได้

มีงานทำ มีรายได้เพิ่มเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามกำลังของตนเอง แม้จะมีนายทุนภายนอกมาขอซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วที่สะสมไว้ในราคาที่สูงกว่าก็ไม่ยอมขาย เพราะจะเก็บไว้จำหน่ายกับกลุ่มเท่านั้น

2.2 หลักวิชา พบว่า กระบวนการในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล ตั้งอยู่บนเงื่อนไขของความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมในหลายส่วนด้วยกัน ครอบคลุม 11 ด้าน ของดัชนีคุณภาพชีวิตของไทย ตามกำหนดของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (Focus group, 2018, March 25) ดังนี้ **1) ด้านการศึกษา** ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการจัดการ สมาชิกของกลุ่มรู้จักวางแผนในการจัดเก็บรวบรวมน้ำมันพืชใช้แล้ว ตั้งแต่ระดับครัวเรือนที่เริ่มมีการหาขวดมาไว้กักเก็บน้ำมันพืชใช้แล้ว เด็ก ๆ รู้จักเก็บรวบรวมน้ำมันพืชใช้แล้วแทนบิดามารดาเพราะรู้ว่าตนเองมีค่าขนมเพิ่มมากขึ้น และยังเรียนรู้เรื่องความสะอาดและความปลอดภัย รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 11 ด้าน **2) ด้านจริยธรรม** สมาชิกมีความอดทนพากเพียรในการรวบรวมน้ำมัน เพราะกว่าจะสะสมน้ำมันได้เต็มขวดเพื่อนำมาขายบางครั้งใช้เวลาหลายวัน และมีความซื่อสัตย์ต่อกลุ่มแม้ว่าจะมีพ่อค้ามาขอซื้อน้ำมันในราคาที่แพงกว่าก็ไม่ขาย มองว่าการขายให้กับกลุ่มถึงจะถูกกว่าเล็กน้อยแต่ก็เป็นการค้าขายที่มั่นคงและยาวนาน บางรายเกิดการปรับตัวกรรม เช่น นำน้ำมันผสมน้ำหรือน้ำมันที่เก่าดำคล้ำเกินไปมาขาย ทางจุดรับซื้อไม่ซื้อ จึงต้องเปลี่ยนพฤติกรรมในการนำน้ำมันมาขายในครั้งต่อไป **3) ด้านความปลอดภัย** สมาชิกได้เรียนรู้ว่าการบริโภคน้ำมันทอดซ้ำ จะส่งผลต่อความปลอดภัยของร่างกาย สอดคล้องกับข้อมูลจากทางสาธารณสุขที่มาประชุมชาวบ้านบอกว่าการใช้น้ำมันพืชทอดซ้ำก่อให้เกิดสารโพลาร์อันเป็นสารที่ก่อมะเร็ง จึงไม่ควรใช้น้ำมันพืชทอดซ้ำเกิน 2 ครั้ง และยังเกิดความปลอดภัยต่อสภาพแวดล้อม จากเดิมที่มีน้ำมันถูกเททิ้งไหลตามพื้นหรือถูกเททิ้งลงในคูน้ำ อันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ท่อน้ำอุดตัน ปัจจุบันสภาพดังกล่าวดีขึ้นส่งผลต่อความปลอดภัยในภาพรวม **4) ด้านสุขภาพ** สมาชิกได้เรียนรู้ว่าการไม่บริโภคน้ำมันทอดซ้ำส่งผลดีต่อสุขภาพกายที่ไม่เสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง รวมทั้งสุขภาพจิตที่ไม่ต้องครุ่นคิดว่าตนเองจะเป็นมะเร็งเมื่อไร และยังมีมีความสุขจากการที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากน้ำมันพืชที่เคยเททิ้ง แต่ปัจจุบันกลับมีราคา **5) ด้านการทำงาน** สมาชิกได้เรียนรู้การทำงานเพื่อสร้างรายได้เสริมด้วยการสะสมน้ำมันพืชใช้แล้ว โดยเฉพาะจุดรวบรวมน้ำมันได้เรียนรู้การทำงานที่เป็นระบบและมีการวางแผนมากขึ้น เช่น จุดรับซื้อแห่งหนึ่งมีงานต้องทำทุกวัน จะต้องวางแผนสลับเวลามาเฝ้าจุดรับซื้อของคนในครอบครัว เช่น ในช่วงเย็นจะเป็นสามี แต่ในช่วงกลางวันจะให้ภรรยาซึ่งอยู่บ้านเป็นผู้รับซื้อแทน บางจุดรับซื้อไม่มีบริเวณไม่ห่างไกลกันมากนักก็จะแบ่งเขตกันในการรับซื้อ **6) ด้านรายได้** สมาชิกได้เรียนรู้การสร้างรายได้เสริมจากการสะสมน้ำมันพืชใช้แล้ว แม้จะไม่มากนักแต่ก็เกิดความสุขจากการมีรายได้เสริมเป็นค่าใช้จ่าย เช่น ค่าขนมของลูกหลาน และทำให้ลูกหลานรู้จักคุณค่าของเงิน **7) ด้านครอบครัว** สมาชิกได้เรียนรู้การร่วมมือกันในครอบครัวเพื่อเก็บสะสมน้ำมันใช้แล้ว แม้จะเป็นรายได้ที่ไม่มาก แต่ก็ส่งผลต่อพฤติกรรมช่วยเหลือกันในครัวเรือนที่จะไม่ทิ้งน้ำมันพืชเหลือใช้ **8) ด้านที่อยู่อาศัย** สมาชิกเรียนรู้ว่าการไม่ทิ้งน้ำมันพืชใช้แล้วอย่างง่ายส่งผลต่อสุขภาพที่ดีของชุมชนและที่อยู่อาศัย และส่งผลต่อความปลอดภัยในหลาย ๆ ด้าน ทำให้ที่อยู่อาศัยน่าอยู่มากขึ้น **9) ด้านการมีส่วนร่วม** สมาชิกได้เรียนรู้ในการสร้างการมีส่วนร่วม เช่น จากเดิมมีการนำน้ำมันมาขายที่จุดรับซื้อไม่กี่ราย ต่อมามีการบอกต่อจนสามารถขยายผลมากขึ้นทำให้

ชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนมีการสะสมน้ำมันมากขึ้น มีการแบ่งเขตรับซื้อระหว่างจุดรับซื้อด้วยกัน มีการขยายจุดรับซื้อน้ำมันไปยังมัสยิด โรงเรียน วัด สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น

10) ด้านการคมนาคมและสื่อสาร สมาชิกที่ทำหน้าที่เป็นจุดรับซื้อจะใช้โทรศัพท์มือถือในการติดต่อสื่อสารกันเป็นหลัก บางคนไม่เคยมีโทรศัพท์ก็ต้องจัดให้มีโทรศัพท์เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร สอบถามว่ามีน้ำมันมากน้อยเพียงใดจะให้ไปรับซื้อวันไหน รวมทั้งแจ้งข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาพาหนะสำหรับขนส่งน้ำมันใช้แล้วมายังกลุ่ม เช่น การใช้รถจักรยานยนต์พ่วงข้าง เป็นต้น และ **11) ด้านสิ่งแวดล้อม** สมาชิกได้เรียนรู้ว่าการไม่ทิ้งน้ำมันใช้แล้วส่งผลให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น ทั้งด้านกลิ่นเหม็นและความสะอาดของครัวเรือนที่อยู่อาศัยและชุมชน โดยแต่ก่อนหน่วยงานราชการต้องนำรถน้ำมาฉีดล้างท่อระบายน้ำบ่อยครั้ง เนื่องจากท่อระบายน้ำอุดตันจากน้ำมันใช้แล้วที่ถูกทิ้งลงท่อระบายน้ำ แต่ปัจจุบันบางท้องที่ลดการมาฉีดน้ำล้าง เพราะชาวบ้านมีพฤติกรรมเก็บรวบรวมน้ำมันใช้แล้วเพื่อขายเป็นรายได้เสริมแทน เช่น ที่เทศบาลเมืองเบตง เป็นต้น

2.3 หลักปฏิบัติ พบว่า กระบวนการบริหารจัดการและดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล ตั้งอยู่บนหลักปฏิบัติที่เป็นหัวใจสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) ความพอประมาณ พบว่า มีความพอประมาณตั้งแต่วิธิตด วิธีปฏิบัติ ไปจนถึงการรับผลประโยชน์ร่วมกัน ดังนี้ **1.1) วิธิตด** การมองเห็นว่าสิ่งของไร้ประโยชน์สามารถนำกลับมาประยุกต์ใช้ใหม่ (recycle) ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ เป็นหลักคิดที่สำคัญ โดยเฉพาะการนำน้ำมันพืชใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่โดยทำเป็นน้ำมันไบโอดีเซล นอกจากจะใช้ประโยชน์เป็นน้ำมันในการขับเคลื่อนเครื่องยนต์แรงดันต่ำแล้ว ยังเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นอีกทางหนึ่ง แต่ก่อนชาวบ้านเทน้ำมันพืชใช้แล้วทิ้งตามร่องคูคลองทำให้ร่องน้ำอุดตันหรือเกิดคราบสกปรก เทศบาลต้องนำรถน้ำมาฉีดพ่นคราบน้ำมันอยู่เป็นประจำ แต่ถึงแม้ว่าจะฉีดพ่นไปแล้วคราบน้ำมันดังกล่าวก็ไม่ได้หายไปไหน ไหลจากที่หนึ่งไปอยู่อีกที่หนึ่ง หรือการเทน้ำมันพืชใช้แล้วทิ้งลงบนพื้นดินแม้ว่าน้ำมันจะซึมลงดินไปนานแล้ว แต่ก็ทิ้งคราบน้ำมันไว้บนพื้นเป็นเวลานาน แสดงให้เห็นว่าน้ำมันไม่ได้ย่อยสลายโดยง่าย แต่สะสมเป็นมลพิษกับสิ่งแวดล้อม สัตว์ที่อาศัยอยู่ใต้ดินตรงบริเวณนั้น เช่น ไล่เตียน และแมลงเล็ก ๆ จะตาย แต่เมื่อมีแนวคิดนำกลับมาใช้ใหม่ทำเป็นน้ำมันไบโอดีเซล ก่อให้เกิดกระบวนการรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้ว ชาวบ้านเลิกเททิ้งน้ำมันพืชใช้แล้วแต่เก็บสะสมไว้จำหน่ายแทน จึงเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสภาพแวดล้อม **1.2) วิธีปฏิบัติ** กระบวนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซลที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายผู้พิการ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างโอกาส สร้างงานและสร้างอาชีพให้กับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เป็นความพอประมาณที่สำคัญ เพราะวิธีปฏิบัติดังกล่าวไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแสวงหาผลกำไรเป็นหลัก ซึ่งถ้าเป็นการมุ่งแสวงหาผลกำไรเป็นหลัก กลุ่มสามารถที่จะไปประมูลทำสัญญาซื้อขายน้ำมันพืชใช้แล้วกับแหล่งที่มีน้ำมันใช้แล้วจำนวนมาก เช่น บริษัทที่ผลิตอาหารสำเร็จรูปที่ใช้ไขมันในการทอดทั้งหลาย ก็จะสามารถแสวงหาผลกำไรได้มากกว่า แต่กลุ่มได้ให้ความสำคัญต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้พิการ เพื่อให้ผู้พิการได้มีงานทำ แม้จะมีรายได้ไม่มากนัก แต่เป็นการส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้พิการ ผู้พิการบางคนยอมรับว่าแต่ก่อนบุตรหลานมาเยี่ยมไม่มีอะไรให้ แต่หลังจากมาเก็บ

สะสมน้ำมันพืชใช้แล้วจำหน่าย สามารถมีเงินให้บุตรหลานที่มาเยี่ยมได้ 10-20 บาท สร้างความภูมิใจให้ผู้ให้และผู้รับ นอกจากนี้กระบวนการปฏิบัติในเครือข่ายผู้พิการด้วยกันจะสามารถมองเห็นการเอื้ออาทร การเกื้อกูล การให้คำแนะนำ ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างกัน มีการแบ่งเขตรับผิดชอบ กำหนดราคาไว้เท่ากัน ไม่แข่งขันตัดหน้าและไม่ตัดราคากัน ตลอดจนมีความซื่อสัตย์ต่อกัน แม้ว่าจะมีผู้รับซื้อจากภายนอกให้ราคาที่สูงกว่าแต่ก็ไม่ขายให้ ทั้งนี้เกิดความตระหนักว่าการค้าขายกับกลุ่ม แม้ว่าจะขายราคาต่ำกว่าแต่เป็นการค้าขายที่มั่นคงและยาวนาน อันเป็นหลักปฏิบัติของความพอประมาณ และ **1.3) การรับผลประโยชน์ร่วมกัน** ทั้งคณะกรรมการและสมาชิกต่างได้รับผลประโยชน์โดยทันที แม้ปัจจุบันจะยังไม่มีการจัดสรรเป็นหุ้น แต่กระบวนการก็เป็นการได้รับผลประโยชน์โดยทันที โดยในแต่ละขั้นตอนของการรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วจะใช้จ่ายเงินสดเป็นหลัก เนื่องจากเป็นเงินจำนวนยังไม่มากนักและเป็นการต้องการของผู้พิการที่อยากได้รับเงินทันทีมากกว่า โดยที่ผู้พิการที่เป็นจุดรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วจะซื้อจากประชาชนทั่วไปในราคากิโลกรัมละ 5-6 บาท จากนั้นผู้พิการที่เป็นตัวแทนของกลุ่มจะลงไปรับซื้ออีกต่อหนึ่งในราคา 7-8 บาท แล้วนำมาขายให้กับกลุ่มในราคา 9-12 บาท ตามราคาขึ้นลงของตลาด แต่ก็ไม่ปิดกั้นหากจุดรับซื้อหรือชาวบ้านจะนำมาขายให้กับทางกลุ่มโดยตรงก็ได้ จะเห็นได้ว่าทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์เป็นเงินสดโดยตรงทันที นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ด้านอื่น ๆ อาทิ เครือข่ายผู้พิการสำรวจความขาดแคลนเกี่ยวกับอุปกรณ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้พิการ เช่น เตียง หรือรถเข็นสำหรับผู้พิการ แล้วแจ้งมายังกลุ่ม จากนั้นกลุ่มจะประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ มาบริจาคให้ เช่น ประสานโรงพยาบาลหรือองค์กรต่าง ๆ อาจจะได้อุปกรณ์ที่เก่าชำรุดมา กลุ่มก็จะส่งไปซ่อมแซมที่มูลนิธิพระดาบสให้ช่วยซ่อมแซมให้ แล้วนำมาให้กับผู้พิการ เป็นต้น

2) ความมีเหตุผล การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจยะลาไบโอดีเซลบนพื้นฐานความพอประมาณทั้งในด้านวิธีคิด วิธีปฏิบัติ และการรับผลประโยชน์ร่วมกันนั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานความมีเหตุผลที่สอดคล้องกับความพอประมาณในแต่ละด้าน กล่าวคือ ในด้านวิธีคิด กลุ่มมองว่าการนำน้ำมันพืชใช้แล้วกลับมาประยุกต์ใช้ใหม่ โดยทำเป็นน้ำมันไบโอดีเซลนั้น นอกจากจะเป็นการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านพลังงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 คือโครงการไบโอดีเซลไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว ยังเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างงาน สร้างอาชีพ ให้กับเครือข่ายกลุ่มผู้พิการ และยังช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและลดสภาวะโลกร้อนได้อีกทางหนึ่ง เพราะน้ำมันทุกชนิดหากถูกเททิ้งลงสู่แม่น้ำลำคลองจะก่อให้เกิดคราบน้ำมันตกค้าง ย่อยสลายยากและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับในด้านวิธีปฏิบัติและการรับผลประโยชน์ร่วมกันนั้น การอาศัยเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มผู้พิการเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกลุ่ม ก่อให้เกิดพลังอำนาจ (empowerment) ที่หลากหลายอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ **2.1) พลังความร่วมมือ** การร่วมมือระหว่างผู้พิการเป็นความร่วมมือในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างจริงใจ คิดหาหนทางช่วยเหลือกันอย่างเป็นระบบจนก่อให้เกิดพลังและความเป็นไปได้ เช่น กรณีผู้พิการที่ทำหน้าที่เป็นจุดรับซื้อในชุมชน จำเป็นต้องมีตาชั่งเป็นเครื่องมือเริ่มต้น และแผ่นป้ายไว้นิลเพื่อบ่งบอกว่าเป็นจุดรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วของกลุ่ม อุปกรณ์ดังกล่าวราคาชุดละประมาณ 1,000 บาท นับว่าเป็นราคาค่อนข้างสูงสำหรับผู้พิการ จะต้องอาศัยการรวมกลุ่มเพื่อขอความช่วยเหลือจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดยะลา (พมจ.ยะลา) อยากรู้ก็ตาม ด้วย

ข้อจำกัดในระเบียบราชการ หน่วยงานไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์ดังกล่าวให้ได้ จึงจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือกลุ่มผู้พิการแทน เป็นเงิน 50,000 บาท ผู้พิการจึงนำมาซื้อตาซังและทำป้ายไวน์ลแจกจ่ายกัน เมื่อผู้พิการคนอื่น ๆ ทราบข่าวก็ขอเข้าร่วมด้วย จึงเกิดแนวคิดร่วมกันให้คำนวณตาซังเป็นตัวเงิน แล้วขอเก็บเงินค่าตาซังคืนโดยการหักเงินจากการรับซื้อน้ำมันแต่ละครั้ง ๆ ละ 5 บาท จนครบจำนวนเงินค่าตาซัง จากนั้นจะนำเงินที่ได้ไปซื้อตาซังใหม่เพื่อขยายผลไปให้กับผู้พิการที่แสดงความจำนงจะเป็นจุดรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วในชุมชนต่อไป นอกจากนี้พลังแห่งความร่วมมือยังขยายไปสู่ความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ยื่นมือเข้ามาให้ความช่วยเหลือและร่วมเรียนรู้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล อาทิ UNDP สถานทูตออสเตรเลียประจำประเทศไทย โครงการส่วนพระองค์พิบูลทอง มูลนิธิชัยพัฒนา มูลนิธิพระดาบส พัฒนาชุมชนจังหวัด ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานจังหวัด ศาลากลางจังหวัด มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ไปจนถึง โรงเรียน วัด มัสยิด และชุมชน ซึ่งพลังความร่วมมือดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มมีมุมมองที่กว้างขวางขึ้นและมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เช่น นำส่วนเหลือจากการผลิตไบโอดีเซลที่เรียกว่ากรีเซอสิน มาดัดแปลงเป็นน้ำยาขัดล้อดำภายใต้แบรนด์ชื่อว่า “ไบโอแว็ค” อันเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อประดับ 4 ดาว และได้รับรางวัลแผนการตลาดผลิตภัณฑ์ O-TOP ยอดเยี่ยม อันดับ 2 ระดับประเทศ เป็นต้น **2.2) พลังความดี** การดำเนินงานของกลุ่มจนกลายเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้พิการ จากเดิมเชื่อมโยงเฉพาะกลุ่มผู้พิการในพื้นที่จังหวัดยะลา ต่อมาขยายตัวไปสู่เครือข่ายกลุ่มผู้พิการในจังหวัดนราธิวาสและปัตตานี แสดงให้เห็นถึงพลังแห่งความดีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล ที่ไม่ปิดกั้นอยู่เฉพาะในพื้นที่จังหวัดยะลา กลายเป็นศูนย์รวมแห่งพลังความดีที่ผู้คนทั่วไปพร้อมยื่นมือเข้าช่วยเหลือ อันเป็นจุดแข็งสำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล และ **2.3) พลังความมีศักดิ์ศรี** ความพิการส่งผลต่อผู้พิการในลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพของความพิการ แม้กฎหมายและสังคมจะพยายามสะท้อนว่าคนปกติและคนพิการมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วผู้พิการส่วนใหญ่จะรับรู้ได้ว่าตนเองไม่ใช่คนปกติ ส่วนใหญ่จึงขาดความมั่นใจในตนเองและอาจเกิดอาการซึมเศร้า โดยเฉพาะผู้พิการที่มีได้พิการมาแต่กำเนิด จะยิ่งมีอาการซึมเศร้ามากกว่า ทั้งนี้จะมองตนเองว่าเป็นภาระของครอบครัว ขาดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่เมื่อมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซลเกิดขึ้น และมีเวทีให้ผู้พิการได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ในการสร้างงานสร้างอาชีพ ส่งผลให้ผู้พิการมีความรู้สึกเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น มองเห็นคุณค่าของตัวเองมากขึ้น รู้สึกว่าตนเองยังสามารถทำงานได้ ยังสามารถหารายได้มาจุนเจือครอบครัว กลายเป็นพลังแห่งศักดิ์ศรี ลดความซึมเศร้า มั่นใจในตัวเอง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างความภูมิใจของผู้พิการส่วนหนึ่งที่สามารถมีเงิน ให้กับบุตรหลานที่มาเยี่ยมเยียนหรือในบางโอกาส **3)**

ความมีภูมิคุ้มกันในตนเอง การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจยะลาไบโอดีเซลบนพื้นฐานความพอประมาณและความมีเหตุผล ส่งผลให้เกิดการมีภูมิคุ้มกันในตนเองอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้ **3.1) การพึ่งตนเอง** เริ่มตั้งแต่กระบวนการก่อเกิดกลุ่มโดยธรรมชาติจนถึงจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล จะเห็นได้ว่ากลุ่มเติบโตจากพื้นฐานการพึ่งตนเองเป็นหลัก สอดคล้องกับกระบวนการปฏิบัติงานของผู้พิการ เช่น บังเดร์(นามสมมุติ) ซึ่งเป็นฝ่ายจัดซื้อของกลุ่มที่เป็นผู้พิการขาข้างซ้ายขาด ตระเวนรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วจากจุดรับซื้อ และนำ

น้ำมันทั้งหมดขึ้นรถยนต์ด้วยตนเอง ซึ่งประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซลกล่าวว่า “การพึ่งพาตนเองเป็นหัวใจหลักของความพอเพียงของกลุ่ม...เดี๋ยวอาจารย์จะเห็นความมั่งคั่งร่ำรวยของคนพิการอายุ 68 ปีคนนี้จะขึ้นน้ำมันให้อาจารย์ดู 300 ลิตร ขึ้นคนเดียวอาจารย์คิดดู” (Khun-Pol, 2018, March 25) ซึ่งบังเอิญก็ได้แสดงให้ดูโดยนำน้ำมันพืชที่รับซื้อแล้วไปตั้งไว้บนพื้นบริเวณท้ายรถยนต์ จากนั้นก็นั่งพาข้างพิการที่ท้ายกระบะรถยนต์ ขณะที่พาข้างที่ติดอยู่บนพื้น แล้วก้มลงหยิบถังน้ำมันขนาด 10-20 ลิตรขึ้นบนรถยนต์อย่างคล่องแคล่ว อันแสดงถึงการพึ่งตนเองเช่นเดียวกับผู้พิการที่เป็นจุดรับซื้อซึ่งก็จะมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามความสามารถของแต่ละคน แต่ที่สำคัญทุกคนมีความภูมิใจที่ได้ทำงานด้วยตนเอง

3.2) การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกันเป็นภูมิคุ้มกันโดยธรรมชาติของวิถีสังคมไทย แม้ในปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์จะส่งผลให้ชุมชนไทยหลายชุมชนกลายเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น และขาดการช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกันมากขึ้น อยู่กันแบบตัวใครตัวมันมากขึ้น แต่ความเชื่อมโยงของเครือข่ายผู้พิการในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซลกลับมีลักษณะตรงกันข้าม โดยมีความช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกันเข้มข้นขึ้นและไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในชุมชนเดียว แต่ได้มีการขยายความช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกันออกไปต่างชุมชน ต่างเมือง และต่างจังหวัด ที่สำคัญเป็นความช่วยเหลือโดยบริสุทธิ์ใจ ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุน ทั้งทางด้านความคิด ความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ โดยมีเป้าหมายเพียงเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ให้คนพิการมีงานทำ มีรายได้ มีศักดิ์ศรี แม้ว่ารายได้อาจจะไม่มากนักก็ตาม และ

3.3) เครือข่ายของผู้พิการ การเกิดเครือข่ายก่อให้เกิดพลัง อันเป็นภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่ง โดยเฉพาะเครือข่ายผู้พิการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซลยังมีพลังมากขึ้น เพราะเป็นเครือข่ายที่ก่อให้เกิดรายได้ด้วยตัวผู้พิการเอง ทำให้ผู้พิการมองเห็นศักดิ์ศรีและคุณค่าของตัวเอง ที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐพยายามจัดตั้งให้เกิดกระบวนการกลุ่มเช่นนี้กับกลุ่มผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสทั่วไป แต่กระทำได้แต่เพียงรูปแบบ โดยผลักดันให้มีการจัดตั้งเป็นชมรมหรือสมาคมเกิดขึ้นองค์กรขึ้นอย่างเป็นทางการ แต่กระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่มยังไม่เข้มข้น ในขณะที่เครือข่ายผู้พิการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซลเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และเติบโตขึ้นบนความช่วยเหลือระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม จึงมีความเข้มแข็งและมีพลังมากกว่ากลุ่มที่มีการจัดตั้งโดยหน่วยงานภาครัฐ พลังที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่งผลให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ต่างหันมาให้ความสนใจและยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือในหลากหลายรูปแบบ กลายเป็นภูมิคุ้มกันโดยธรรมชาติให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซลไปโดยปริยาย

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการและการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งสามหลัก ได้แก่ หลักการ ซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง ตั้งอยู่บนความพอเพียง โดยใช้การพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือตนเอง ความซื่อสัตย์ และการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิกเครือข่ายผู้พิการเป็นหลัก หลักวิชา ซึ่งเป็นการตั้งอยู่บนเงื่อนไขของความรู้และคุณธรรมครอบคลุมทั้ง 11 ด้าน ของดัชนีคุณภาพชีวิตของไทย ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนดไว้ ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านจริยธรรม ด้านความปลอดภัย ด้านสุขภาพ ด้านการทำงาน ด้านรายได้ ด้านครอบครัว ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการคมนาคมและสื่อสาร และด้านสิ่งแวดล้อม และ หลักปฏิบัติ ซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตบนความพอประมาณและมีเหตุผล ทั้งในด้านวิธีคิด วิธี

ปฏิบัติ จนถึงการรับผลประโยชน์ร่วมกัน จนก่อให้เกิดพลังอำนาจ 3 ประการ คือ พลังความร่วมมือ พลังความดี และพลังความมีศักดิ์ศรี และก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันในตัวเองอย่างเป็นรูปธรรม 3 ประการ คือ การพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และเครือข่ายผู้พิการ

สรุป

กระบวนการก่อเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไปโอดีเซล ทั้งระยะก่อตั้ง ระยะเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มผู้พิการ และระยะขับเคลื่อนกลุ่มโดยมูลนิธิภูมิพลังปันน้ำใจไปโอดีเซล เกิดขึ้นทั้งโดยตั้งใจและเหตุบังเอิญ แต่ก่อนเกิดเหตุบังเอิญในแต่ละครั้งนั้นจะพบว่ามี การต่อสู้ดิ้นรนแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มหลายครั้ง ด้วยความตั้งใจจริงของประธานและกรรมการกลุ่ม จึงสามารถผ่านพ้นวิกฤติมาได้ ก่อให้เกิดพลังของเครือข่ายผู้พิการที่ส่งผลให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหลายหน่วยงานหันมาสนใจและให้การสนับสนุน ซึ่งประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไปโอดีเซล ได้ให้ข้อคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการซึ่งยังมีข้อจำกัดในหลายด้าน ทั้งนี้อาจเกิดจากทั้งตัวผู้พิการเองที่ไม่รู้ว่าตนเองมีสิทธิประการใดบ้าง จะติดต่อขอความช่วยเหลือกับใครหรือหน่วยงานใดได้บ้าง และเกิดจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลผู้พิการ ที่อาจจะมียุทธศาสตร์จำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับผู้พิการจำนวนมากและมีความพิการที่หลากหลาย จึงทำให้ขาดการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาตามกระแสพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 ส่วนใหญ่จึงทำได้แต่เพียงรอรับการประสานงานเข้ามาจากผู้พิการแต่ฝ่ายเดียว ขาดการทำงานเชิงรุกโดยการเข้าไปหาผู้พิการในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ Wisetsilapanon, et al. (2013: 152) ที่กล่าวว่า สถานการณ์การเข้าถึงสิทธิของคนพิการยังคงมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิบางด้าน โดยสาเหตุหลักอาจเนื่องมาจากการขาดการรับรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ และมีความต้องการดูแลเป็นพิเศษ ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษา อาชีพ ผู้ดูแลคนพิการ และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในเรื่องการสื่อสาร การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการตามกฎหมายแก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ การส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริมอาชีพ การมีผู้ดูแลคนพิการให้เพียงพอต่อความต้องการ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ ทำความเข้าใจให้คนพิการและผู้เกี่ยวข้องรับรู้ถึงสิทธิตามกฎหมาย

สำหรับในส่วนของการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไปโอดีเซลมีการดำเนินงานบริหารจัดการที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพึ่งพาตนเองอย่างพอเพียงภายใต้เงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม 11 ด้าน ของดัชนีคุณภาพชีวิตของไทย ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนดไว้ ได้แก่ ด้านการศึกษา จริยธรรม ความปลอดภัย สุขภาพ การทำงาน รายได้ ครอบครัว ที่อยู่อาศัย การมีส่วนร่วม การคมนาคมและสื่อสาร และสิ่งแวดล้อม และตั้งอยู่บนความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง ทั้งในด้านวิถีคิด วิถีปฏิบัติ จนถึงการรับผลประโยชน์ร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Chaipattana Foundation (2016: 1) Hanghon (2017: 9-17) และ Watthanabut, Phrakhrupatnontakitti & Phraudomsittinayok. (2018,

) ที่กล่าวว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกกล่าวไว้ในวิสัยทัศน์ร่วมของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) โดย “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก ประกอบด้วย 3 หลัก ได้แก่ หลักการ โดยดำเนินชีวิตอยู่บนทางสายกลาง มุ่งสู่ความพอเพียง หลักวิชา โดยต้องประกอบไปด้วยเงื่อนไขความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) และเงื่อนไขคุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต อดทน มีความเพียร มีสติปัญญา) และหลักปฏิบัติ โดยต้องตั้งอยู่บนความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัว นอกจากนี้ Tantivetchakul (2016: Abstract) ยังได้อธิบายว่า การพัฒนาในรูปแบบที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงประธานแก่ราษฎรของพระองค์นั้น เป็นรูปแบบของการพัฒนาที่เน้นให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตัวเองหรือพึ่งตนเองได้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่นำไปสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การพัฒนาในพื้นที่ต่าง ๆ พระองค์ท่านได้พระราชทานหลักการที่สำคัญสำหรับการพัฒนาไว้ในหลายเรื่อง หลายมิติ ซึ่งล้วนแล้วแต่นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนคนไทย นอกจากนี้ยังทรงมีแนวพระราชดำริในการพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ เพื่อความสมดุลและยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ สำหรับเป็นพื้นฐานความมั่นคงทางอาหารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษากระบวนการก่อเกิดและการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล มีข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ดังนี้

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. รัฐควรให้ความใส่ใจต่อผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากมีกฎหมายหลายฉบับให้ความสำคัญกับกลุ่มคนดังกล่าว ตั้งแต่กฎหมายรัฐธรรมนูญ ไปจนถึงพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.2550 ที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้คนพิการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี แต่โดยข้อเท็จจริงพบว่า บุคลากรของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลผู้พิการมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับผู้พิการจำนวนมากและมีความพิการที่หลากหลาย ทำให้ขาดการ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ส่วนใหญ่รอรับการประสานงานจากผู้พิการ การทำงานเชิงรุกเพื่อเข้าไปหาผู้พิการในชุมชนยังมีไม่มากนัก โดยเฉพาะการเข้าไปให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของผู้พิการตามกฎหมาย

2. โอกาสในการเกิดกลุ่มผู้พิการที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีน้อยมาก แต่เมื่อเกิดขึ้นได้ด้วยตนเองแล้วย่อมมีความเข้มแข็งมากกว่าการเกิดโดยการจัดตั้ง ดังนั้นภาครัฐควรให้ความใส่ใจและส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มกำลัง และหาทางช่วยแก้ไขปัญหาดัดขัดต่าง ๆ ให้ ดังตัวอย่างเช่น ประเด็นการจัดจำหน่ายน้ำมันไบโอดีเซลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซล ที่สามารถผลิตน้ำมันไบโอดีเซลที่มีคุณภาพ

ได้มาตรฐาน 13 ตัวชี้วัด ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ใช้ได้กับเครื่องยนต์รอบต่ำที่ใช้ในชุมชน จาก 24 ตัวชี้วัด ที่ใช้ได้ตามมาตรฐานสากลในเชิงพาณิชย์ แต่ขาดการส่งเสริมช่วยเหลือในการจำหน่าย ทั้งยังติดขัดกับระเบียบกฎหมายตามประกาศของกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดลักษณะและคุณภาพของไบโอดีเซลสำหรับเครื่องยนต์การเกษตร (ไบโอดีเซล) พ.ศ.2549 การประกาศเช่นนี้เท่ากับว่าถูกกำหนดให้สามารถใช้ได้กับเครื่องยนต์ทางการเกษตรเท่านั้น เป็นการปิดกั้นการพัฒนาคุณภาพน้ำมันไบโอดีเซลของกลุ่มไบโอดีเซลปรีขาย เนื่องจากถ้ามีการพัฒนาไปไกลเกินกว่านั้นก็จะเข้าข่ายกระทำเพื่อการพาณิชย์ ซึ่งมีกฎหมายว่าน้ำมันที่จะจัดจำหน่ายแต่ละหน่วย(ลิตร)การผลิตต้องได้รับการตรวจสอบคุณภาพทุกหน่วยการผลิต เป็นต้น ซึ่งการตรวจแต่ละครั้งจะต้องใช้เงินประมาณ 20,000 บาท จึงเป็นการยากที่กลุ่มเล็ก ๆ ในชุมชนจะดำเนินการได้ ดังนั้นการก่อเกิดกลุ่มที่มีผลการดำเนินงาน เช่นนี้ ภาครัฐควรหาทางช่วยเหลือสนับสนุนอย่างเต็มกำลังและต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นตัวอย่างสำหรับกลุ่มอื่นต่อไป

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ มีดังนี้

1. การรวบรวมน้ำมันพืชใช้แล้วของจตุรัสข้าว ขาดการขยายตัวและมักประสบกับอุปสรรคอยู่เสมอ โดยเฉพาะการที่ผู้รวบรวมน้ำมันพืชใช้แล้วบอกกล่าวเกี่ยวกับพิษภัยของน้ำมันทอดซ้ำที่ทำให้เกิดสารก่อมะเร็งได้ พบว่าขาดความเชื่อถือจากประชาชนส่วนใหญ่ เพราะประชาชนมองว่าผู้รวบรวมน้ำมันพืชใช้แล้วได้ประโยชน์จากการรับซื้อ ดังนั้นกลุ่มควรแสวงหาความร่วมมืออย่างจริงจังกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลสุภาพตำบล (รพ.สต.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มัสยิด วัด โรงเรียน เป็นต้น เพื่อให้ช่วยกระจายความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของน้ำมันพืชใช้แล้ว หรืออาจช่วยเหลือในการจัดทำเป็นจุลสารหรือแผ่นพับที่บอกกล่าวเกี่ยวกับโทษภัยของการใช้น้ำมันพืชใช้แล้ว เป็นต้น

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยะลาไบโอดีเซลควรเพิ่มความรู้ใหม่ ๆ ในการแปรรูปผลผลิตน้ำมันไบโอดีเซลไปสู่การผลิตในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ที่ผ่านมามีการแปรรูปกลีเซอรินที่เป็นส่วนเหลือจากน้ำมันไบโอดีเซลเป็นน้ำมันขัดล้อดำ “ไบโอแว็ก” จนได้รับรางวัลระดับประเทศ ดังนั้นกลุ่มควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปเป็นรูปแบบอื่น ๆ เช่น แวกซ์พื้น หรือสบู่ หรือแปรรูปตัวน้ำมันไบโอดีเซลให้เป็นสินค้าอะไรได้บ้าง เป็นต้น

References

- ASTV manager south. (2015). *Yala – Yala Biodiesel Community Enterprise Group hit the road protection measures for fuel traders. Do not panic!, follow the guidelines of the royal project (in Thai)*. Retrieved from <http://www.manager.co.th/South/ViewNews.aspx?NewsID=9580000105201&Keyword=%C2%D0%C5%D2>
- Chaipattana Foundation. (2016). *Sufficiency economy (in Thai)*. Retrieved from. http://www.chaipat.or.th/site_content/34-13/3579-2010-10-08-05-24-39.html
- Department of Empowerment of Persons with Disabilities. (2015). *Statistics on disabled persons with ID cards, classified by province and disability and gender categories (in Thai)*. Bangkok: Department of Empowerment of Persons with Disabilities, Ministry of Social Department and Human Security.
- Ministry of Social Department and Human Security. (2017). *Report on disability situation in Thailand (in Thai)*. Bangkok: Department of Empowerment of Persons with Disabilities.
- Hanghon, P. (2017). *Sufficiency Economy Philosophy (in Thai)*. Lecture in the training program to develop the career potential of people in Chumphon province, Issue 8, August 28, 2013 at Nanaburi Hotel, Amphoe Mueang, Chumphon, organized by Chumphon Provincial Administrative Organization.
- Isranews Agency. (2012). *Southern border ‘Disabled Students’ half a thousand – 350 victims, 155 million set up care center (in Thai)*. Retrieved from <https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/6399--qq-350-155-.html>
- Office of the Royal Society. (2011). *Royal Academy Dictionary 2011 (in Thai)*. Retrieved from <https://www.royin.go.th/dictionary>
- Reid, A.J. (1996). What we want: Qualitative research. *Canadian Family Physician* 42, 387-389.
- Sale, J.E., Lohfeld, L.H., & Brazil, K. (2002). Revisiting the quantitative-qualitative debate: Implications for mixed-methods research. *Quality @ Quantity*, 36, 43-53.
- Tantivetchakul, S. (2016). The royal initiative on “sustainable development” bring happiness to the people (in Thai). *King Prajadhipok’s Institute Journal*, 14(3), 51-64.
- The Secretarial of the House of Representatives. (2017). *Driving the King’s science for country reform (in Thai)*. Report of the driving King’s science committee, the driving country reform council. Bangkok: Office of the Commissioner 1, The Secretarial of the House of Representatives.

- Watthanabut, B., Phrakhuopatnontakitti, & Phraudomsittinayok. (2018). The King's philosophy and Thai people development (in Thai). *Journal of MCU Peace Studies*, 6, 539-552.
- Wisetsilapanon, P., Sirikwanchai, S., Bawonsompong, P., Kuhnset, P., Jirasatyaporn, P., & Manmana, D. (2013). *Project tracking of access to the rights of disabled persons and development of a welfare system that promotes access to the rights of disabled persons (in Thai)*. Nakhon Pathom: Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University.
- Yala Provincial Administrative Organization, Division of Plan and Budget. (2018). *Four-Year Local Development Plan, 2018-2021 (in Thai)*. Yala: Yala Provincial Administrative Organization.